

Monumentnummer*: 518453

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 11 december 2001
Kadaster deel/nr 82898/72

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Amsterdam		Amsterdam		Noord-Holland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Spuistraat	172			1012 VT	Amsterdam		
Spuistraat	174			1012 VT	Amsterdam		
Singel	213			1012 WE	Amsterdam		
Paleisstraat	14			1012 RB	Amsterdam		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Amsterdam	F				6804		

Omschrijving**

Inleiding

BANKGEBOUW met eerste bouwfase in de periode 1906-1908. Deze oudste bebouwing kwam naar een ontwerp van de architect F.W.M. Poggenbeek tot stand in opdracht van de bank Labouchère Oyens en Co. Stijlkenmerken uit verschillende architectuurperiodes. Zo verwijzen de deels gegroefde pilasters met de bewerkte bekroningen naar het classicisme, terwijl de vormgeving van met name de bovenste verdieping en de topgevel wijzen in de richting van een Berlagiaans getinte sobere Nieuwe Kunst. Na overname van de bank door de Rotterdamsche Bankvereniging werd het pand in 1914 betrokken door de Kas-Vereeniging. Dit bedrijf fuseerde in 1929 met de Ontvang- en Betaalkas. Mede als gevolg van deze fusie ontstond binnen de instelling een grote behoefte aan kantoor- en kluisruimte. Na verwerving van het aangrenzende huizencomplex tot aan de Paleisstraat kreeg het architectenbureau C.B. Posthumus Meyjes jr. en J. van der Linden in december 1930 opdracht voor uitbreiding van de bestaande vestiging. Na sloop van de belendende bebouwing werd de bouw van dit deel van het complex in 1932 voltooid.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Reeds in 1920-1921 werd aan het Singel aan de rechterzijde van het in de periode 1906-1908 tot stand gekomen deel, een smal en in stijl onafhankelijk bouwdeel naar ontwerp van het architectenbureau C.B. Posthumus Meyjes & Zn. toegevoegd. Hierin bevonden zich grote kluizen.

Omschrijving

Het deel uit de eerste bouwfase is ontworpen op een grondplan in de vorm van een samengesteld parallellogram en bestaat uit vier bouwlagen: een lage begane grond en drie verdiepingen onder een kap. Schuinopgaande dakschilden. De voorgevel aan de zijde van de Spuistraat is tien traveeën breed; de achtergevel aan de zijde van het Singel telt acht traveeën. Ook het deel uit de tweede bouwfase is ontworpen op een grondplan in de vorm van een parallellogram en bestaat uit vijf bouwlagen. Afgeknot schilddak met rechtsdekkende pannen. Voorgevel aan de zijde van de Spuistraat is veertien traveeën breed; de zijgevel aan de Paleisstraat heeft vijf vensterassen, waarnaast aan de linkerzijde nog het geveldeel van het trappenhuis.

Bebouwing uit de eerste fase (1906-1908): De voorgevel is opgetrokken uit Udelfangener zandsteen en tufsteen. De sokkel bestaat voor een deel uit bossering met ruw behakte hardsteen. Aan de bovenzijde afgesloten met een zware cordonlijst. Verder een gefrijnde plint. In de sokkel vensteropeningen met traliewerk en met decoratieve bovendorpel met afhangende zijden, waaronder figuratief bouwbeeldhouwwerk. Het vijf traveeën brede linkerdeel toont pilasters over de hoofd- en eerste verdieping. Bij de tweede verdieping rusten korte lisenen op de kapitelen van die pilasters. Segmentboogvormige gevellijsten boven de vensters van de tweede verdieping. Vensters van de hoofd- en tweede verdieping hebben een uitgewerkte benedendorpel. De vensteropeningen hebben een verticale driedeling en kalf. De zijramen zijn lager dan het middenraam. De bovendorpel volgt deze treden. Ook hier afhangende zijden met figuratief bouwbeeldhouwwerk. Afgebeeld worden koppen van dieren en mensen, dier- en mensfiguren en bladmotieven. Rechte gevelbeëindiging met gootlijst op consoles. vijf dakkapellen met geleed venster en half rond fronton. Aan de linkerzijde een smal geveldeel met smallere vensters. Dit deel heeft een torenopbouw met gootlijst op consoles en tentdak met shingles. Vensteropening in verdiept veld, drievoudige bovenlichten. Het vier traveeën brede rechterdeel heeft een vlakke gevelbehandeling en eindigt in een geveltop. De brede centrale toegang is verdiept geplaatst in afgeschuind portaal met flankerende gedrongen zuilen met fantasiekapitelen met diermotieven. Decoratie op de overgang van gevelvlak en archivolt. In de zwikken medaillons met afbeelding van een leeuw. Lijst waarboven vijf openingen met gedrongen posten met gebiljoende zijden. Reliëf in de centrale opening. Bovendorpel volgt de treden en heeft afhangende zijden met figuratief bouwbeeldhouwwerk. De overige vensters zijn overeenkomstig. De vensters op de tweede verdieping hebben een dieper geplaatst kalf, maar missen de kenmerkende bovendorpel. Gevellijst waaronder kleine rechthoekige gevelopeningen. Geveltop met oplopend tandfries en akroterie op de schouders; op de top een sculptuur van een arend. In het gevelvlak drie vensters met middenpost. Venster in het midden heeft gekoppelde en getoogde lichten boven de bovendorpel. Aan weerszijden attiekzone met drie vierkante vensteropeningen. Attiek heeft rechte gevelbeëindiging. De achtergevel heeft een zes traveeën breed middendeel. Aan de linkerzijde een hoger opgetrokken geveldeel met rechte gevelbeëindiging; aan de rechterzijde een hoger opgetrokken geveldeel onder top. Schuinopgaand dakschild met shingles en zes dakkapellen als omschreven. Sokkel, vensters, bovendorpels en pilasters gelijk aan die van de voorgevel. In de sokkel eenvoudige toegangen met beslag. Travee aan de rechterzijde van het middendeel heeft bredere vensters. Hoger opgetrokken deel aan de linkerzijde van de achtergevel heeft een uitgewerkt venster en opgemetselde hoeken. Geveldeel aan de rechterzijde heeft meervoudig gelede vensterpartij over twee verdiepingen ter verlichting van het trappenhuis.

Interieur In de wand achter de bordestrap zijn eenvoudig gebrandschilderde ramen aangebracht, voorzien van onder meer wapens van steden en van dieren. De hal telt vijf overspanningen in de lengte en twee in de breedte. De overspanningen worden gedragen door

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

rechthoekige pijlers. De crèmekleurige tegelvloer is aan de randen voorzien van golf- en gestileerde meandermotieven. Imposant is de glazen overkapping in de hal. De originele kap is versierd met de wapens van binnen- en buitenlandse steden waar de bank Labouchère Oyens en Co. bijkantoren of belangrijke correspondentschappen gevestigd had. De balies van de rondom de hal gegroepede kantooruimten zijn van summier witgeaderd zwart marmer, de pijlers ten dele bekleed met grijs marmer. De aan de pijlers bevestigde lampen waren omstreeks 1914 al aanwezig en zijn hoogstwaarschijnlijk origineel. De grote zitbank werd na de uitbreiding van 1932 in de hal geplaatst. De houten bank is in het midden voorzien van een verwarmingselement en heeft aan weerszijden twee schrijfbalies van zwart marmer. Rechts in de hal is in de muur een tegeltableau opgenomen met afbeeldingen van de panden waar de Associatie Cassa sinds de oprichting opeenvolgend kantoor hield. Het tableau werd vervaardigd bij Plateelbakkerij De Distel. Voorin de hal staat een drie meter hoge klok op een voetstuk van rood marmer. De klok is evenals het beslag op het voetstuk gemaakt van brons. Eveneens van brons is het beeld van Mercurius. Het beeld is geplaatst op een piëdestal van rood- en roodgrijs marmer. De hangklok achterin de hal is gemaakt van brons en marmer en wordt ondersteund door drie kleine olifanten. Rondom de klok zijn beeldhouwde mensfiguren aangebracht. De klok werd ontworpen door C.A. Lion Cachet en het beeldhouwwerk is van de hand van L. Zijl.

Uitbreiding (1920-1921) van de bebouwing uit de eerste fase: Aanbouw bestaande uit vier bouwlagen. Afgesloten met een rechte gevelbeëindiging waarna plat dak. Voorgevel aan de zijde van het Singel (ongd.). Gesloten en donkere sokkelzone met opliggend band- en stijlwerk. Op de eerste verdieping een serie van vier smalle vensters. Op de tweede verdieping een groot negenruits geleed venster. Op de derde verdieping een zesruits geleed venster. Lisenen op de hoeken en iets uitkragend fries. Lichtgekleurde gevelbekleding. Op de begane grond en de eerste verdieping bevonden zich de kluizen.

Bebouwing uit de tweede fase (1930-1932): De voorgevel heeft een sokkel met eveneens bossering uit ruw behakte blokken en verder een gefrijnde plint. De zeven vensteropeningen in de sokkelzone hebben scheidende posten. Boven een cordonlijst gevelvlak met drie verdere bouwlagen en veertien traveeën. Kruisvensters met benedendorpel. Boven een uitkragende gevellijst een mezzanino met verdiept geplaatste rechthoekige vensters. Afsluiting met een eenvoudige natuurstenen gootlijst. In geveldeel tussen derde en vierde verdieping letters 'KAS-ASSOCIATIE'.

De zijgevel heeft een sokkelzone met twee vensteropeningen en drie verdere bouwlagen met kruisvensters in vijf traveeën. Gevellijst, mezzanino met vijf vensters en afsluitende kroonlijst. Samengestelde dakkapel met drie kleine steile en ingestoken zadeldaken gedekt met keramische shingles. Achtruits ramen in de vensters en kleine goten en waterspuwers. Aan de linkerzijde een recht afgesloten geveldeel met geheel links een hoger opgetrokken deel. Risalering met op iedere verdieping een venster met drie ramen ter verlichting van het trappehuis. Op de begane grond de toegang met kleine luifel en tekst 'KAS ASSOCIATIE / 1932'.

Waardering

Kantoorgebouw van algemeen belang vanwege de architectuur- en cultuurhistorische waarde. Van historisch belang als voorbeeld van een gebouw als bijzondere uitdrukking van een financieel-economische ontwikkeling. Het bijzondere interieur van de centrale hal alsmede het grotendeels gaaf bewaard gebleven exterieur met het vele bouwbeeldhouwwerk vormen een toegevoegde waarde.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Handel en kantoor

Handel en kantoor

Functie

Bankgebouw

Kantoorgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument